

Undantag från anslutning till den europeiska plattformen för utbyte av balansenergi från frekvensåterställningsreserver med manuell aktivering (MARI)

Beslut

1. Energimarknadsinspektionen (Ei) godkänner Affärsverket svenska kraftnäts (Svenska kraftnät) ansökan om att beviljas undantag från att använda den europeiska plattformen för utbyte av balansenergi från frekvensåterställningsreserver med manuell aktivering (MARI) till och med senast den 24 juli 2024.
2. Svenska kraftnät ska varje kvartal ge in en skriftlig rapport till Ei angående arbetet för att ansluta till MARI, innefattande åtminstone status mot relevanta milstolpar och riskhantering för att säkerställa anslutning i tid.

Detta beslut kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Beskrivning av ärendet

Från och med den 24 juli 2022 är det obligatoriskt för EU:s systemansvariga transmissionsnätoperatörer att använda den europeiska plattformen för utbyte av balansenergi från frekvensåterställningsreserver med manuell aktivering (MARI). För närvarande pågår driftsättningen av MARI, vilket innebär att plattformen ännu inte tagits i drift och de systemansvariga kan för närvarande inte använda plattformen.

Den 14 januari 2022 kom Svenska kraftnät in med en ansökan om att Ei ska godkänna att Svenska kraftnät får undantag från kravet om anslutning till MARI i enlighet med artikel 62.2 i Kommissionens förordning (EU) 2017/2195 (förordning (EU) 2017/2195) till och med den 24 juli 2024.

Ei begärde i april 2022 ytterligare information från Svenska kraftnät. Svenska kraftnät kom in med den begärda informationen den 1 juni 2022.

Ansökan

Svenska kraftnät uppger i sin ansökan att Svenska kraftnät tillsammans med övriga nordiska systemansvariga (Energinet i Danmark, Fingrid i Finland och Statnett i Norge) att det inte är möjligt för de nordiska systemansvariga att ansluta till MARI förrän den 24 juli 2024 och därför behövs ett undantag. I ansökan ingår en genomförandeplan för hur Svenska kraftnät ska möjliggöra anslutning till MARI. Bland annat framgår att det svenska (och nordiska) elöverföringssystemet först måste balanseras per kvart, och inte som i dag per timme. Detta medför i sin tur att vissa processer i balanseringen av elsystemet som i dag sker manuellt först måste automatiseras genom att en automatisk nordisk mFRR-marknad tas i bruk. Av ansökan framgår att den nordiska mFRR-marknaden planeras att tas i drift i oktober–november 2023. Skälen för att det behövs ytterligare sju månader för att ansluta till MARI efter att de driftsmässiga förutsättningarna föreligger motiveras i huvudsak med att det skulle innebära en risk att ansluta direkt till den europeiska mFRR-marknaden med helt nya automatiserade processer i och med starten av den nordiska mFRR-marknaden.

I sin ansökan presenterar Svenska kraftnät vidare en jämförande kvalitativ analys av två scenarier för att utvärdera följderna av en senarelagd anslutning till MARI, ett där anslutning sker i juli 2024 och ett där anslutning sker i tid, det vill säga i samband med att MARI tas i drift. Svenska kraftnäts slutsatser av analysen är att integrationen av balansmarknaderna i Europa påverkas mycket litet av om Svenska kraftnät får ett undantag fram till juli 2024. De potentiella samhällsekonomiska nyttorna som skulle uppstå till följd av att Svenska kraftnät ansluter till MARI i juli 2022 är mycket små och betydligt mindre än de nyttor som potentiellt uppstår när samtliga systemansvariga ansluter 2024.

Om anslutningen sker i juli 2024 innebär det att handelsutbytet av mFRR-balansenergi mellan de nordiska länderna och övriga EU senareläggs. Historiskt sett har priset på balansenergi varit lägre i Norden än övriga Europa, varför Svenska kraftnät anser att en senare anslutning inte har negativ inverkan på konkurrensen eller får ses som diskriminerande.

När det gäller inverkan på den övergripande ekonomiska effektiviteten och infrastrukturen för smarta nät påverkas den inte av ett undantag enligt Svenska kraftnäts bedömning.

Samråd

Svenska kraftnät har hållit ett offentligt samråd i enlighet med artikel 10.4 i förordning (EU) 2017/2195. Av redogörelsen framgår att inga synpunkter kom in under samrådet.

Med anledning av att även de övriga nordiska systemansvariga har begärt undantag hos sina tillsynsmyndigheter har Ei i prövningen av förslaget om undantag samverkat med de övriga nordiska tillsynsmyndigheterna, Energiavirasto (Finland), Forsyningstilsynet (Danmark) och Reguleringsmyndigheten for energi (Norge). Tillsynsmyndigheterna har då konstaterat att övervägande skäl talar för att det är effektivt att de nordiska systemansvariga ansluter till MARI-plattformen samtidigt.

Undantag från att införa balansavräkning per kvart

Ei beviljade den 11 mars 2021 Svenska kraftnäts ansökan om undantag från att införa 15 minuters avräkningsperiod i enlighet med artikel 53.1 i förordning (EU) 2017/2195.¹

Bestämmelser som ligger till grund för beslutet

Kommissionens förordning (EU) 2017/2195

Syftet med denna förordning är att

- a) främja en effektiv konkurrens, icke-diskriminering och öppenhet på balansmarknader,
- b) öka effektiviteten i balansering samt effektiviteten hos europeiska och nationella balansmarknader,
- c) integrera balansmarknader och främja möjligheter till utbyte av balanstjänster och samtidigt bidra till driftsäkerhet,
- d) bidra till en effektiv och långsiktig drift och utveckling av elöverföringssystemet och elsektorn i unionen och samtidigt underlätta ett effektivt och konsekvent funktionssätt av dagen före-, intradags- och balansmarknader,

¹ Ärendenummer: 2018-100294

- e) säkerställa att upphandlingen av balanstjänster är rättvis, objektiv, öppen och marknadsbaserad och gör att man kan undvika onödiga inträdeshinder för nya aktörer, bidra till likviditeten på balansmarknaderna samtidigt som man förhindrar otillbörlig snedvridning på den inre marknaden för el,
- f) underlätta deltagande av efterfrågefleksibilitet, inbegripet aggregering av anläggningar och energilagring, och samtidigt säkerställa att de konkurrerar med andra balanstjänster på lika villkor och, vid behov, agera oberoende när de betjänar en enda förbrukningsanläggning,
- g) underlätta deltagandet av förnybara energikällor och stödja uppnåendet av Europeiska unionens mål för utbyggnaden av förnybar elproduktion (artikel 3.1).

Vid tillämpningen av denna förordning ska medlemsstater, relevanta tillsynsmyndigheter och systemansvariga

- h) tillämpa principerna om proportionalitet och icke-diskriminering,
- i) säkerställa öppenhet,
- j) tillämpa principen om optimering mellan högsta totala effektivitet och lägsta totala kostnader för alla berörda parter,
- k) säkerställa att systemansvariga för överföringssystem så långt som möjligt utnyttjar marknadsbaserade mekanismer för att säkerställa nätsäkerhet och nätstabilitet,
- l) säkerställa att utvecklingen av termins-, dagen före- och intradagsmarknaderna inte äventyras,
- m) respektera det ansvar som anförtrotts den relevanta systemansvariga för överföringssystemet för att trygga systemsäkerheten, även enligt krav i nationell lagstiftning,
- n) samråda med berörda systemansvariga för distributionssystem och ta hänsyn till möjlig inverkan på deras system,
- o) ta hänsyn till överenskomna europeiska standarder och tekniska specifikationer (artikel 3.2).

Åtminstone förslagen i enlighet med punkterna a, b, c, d, e, f, g, h, i, n och o i artikel 5.3 ska vara föremål för offentligt samråd på berörd regional nivå (artikel 10.4).

Senast 30 månader efter godkännandet av förslaget till genomföranderam för en europeisk plattform för utbyte av balansenergi från frekvensåterställningsreserver

med manuell aktivering, eller senast tolv månader efter godkännandet av förslaget till ändring av den europeiska plattformen om alla systemansvariga för överföringssystem lämnar in ett förslag till ändring av den europeiska plattformen i enlighet med punkt 5, ska alla systemansvariga för överföringssystem genomföra och driftsätta den europeiska plattformen för utbyte av balansenergi från frekvensåterställningsreserver med manuell aktivering, och de ska använda den europeiska plattformen för att

- a) lämna in alla bud på balansenergi från alla standardprodukter för frekvensåterställningsreserver med manuell aktivering,
- b) utbyta alla bud på balansenergi från alla standardprodukter för frekvensåterställningsreserver med manuell aktivering, med undantag för bud som inte är tillgängliga i enlighet med artikel 29.14,
- c) sträva efter att uppfylla alla sina behov av balansenergi från frekvensåterställningsreserver med manuell aktivering (artikel 20.6).

En tillsynsmyndighet i enlighet med artikel 37 i direktiv 2009/72/EG får, på begäran av en systemansvarig för överföringssystem, eller på eget initiativ, bevilja de relevanta systemansvariga för överföringssystemen undantag från en eller flera bestämmelser i denna förordning i enlighet med punkterna 2–12 (artikel 62.1).

En systemansvarig för överföringssystemet får begära ett undantag från följande krav:

- a) Tidsfristerna inom vilka en systemansvarig för överföringssystem ska använda de europeiska plattformarna i enlighet med artiklarna 19.5, 20.6, 21.6 och 22.5 (artikel 62.2).

Undantagsprocessen ska vara öppen, icke-diskriminerande, opartisk, väldokumenterad och baserad på en motiverad begäran (artikel 62.3).

Systemansvariga för överföringssystem ska skicka in en skriftlig begäran om undantag till den relevanta tillsynsmyndigheten senast sex månader före dagen för tillämpningen av de bestämmelser för vilka undantaget begärs (artikel 62.4).

Begäran om undantag ska inkludera följande information:

- a) Bestämmelserna för vilka undantaget begärs.
- b) Den begärda undantagsperioden.

- c) En detaljerad plan och tidsplan som anger hur man ska ta itu med och säkerställa genomförandet av de berörda bestämmelserna i denna förordning efter utgången av undantagsperioden.
- d) En utvärdering av följderna av det begärda undantaget på angränsande marknader.
- e) En utvärdering av de eventuella riskerna för integreringen av balansmarknader i hela Europa som orsakats av det begärda undantaget.

Tillsynsmyndigheten ska anta ett beslut beträffande begäran om undantag inom sex månader från och med dagen efter mottagandet av begäran. Den tidsgränsen får förlängas med tre månader efter den löpt ut om den relevanta tillsynsmyndigheten kräver ytterligare information från den systemansvarige för överföringssystemet som begärde undantaget. Denna ytterligare tidsperiod ska börja när den fullständiga informationen har mottagits (artikel 62.6).

Den systemansvarige för överföringssystemet som har begärt undantaget ska lämna in ytterligare information som begärs av den relevanta tillsynsmyndigheten inom två månader från en sådan begäran. Om den systemansvarige för överföringssystemet inte lämnar in den begärda informationen inom den tidsfristen ska begäran om undantag betraktas som återtagen, såvida inte något av följande inträffar innan tidsfristen löper ut:

- a) Den relevanta tillsynsmyndigheten beslutar att medge en förlängning.
- b) Den systemansvarige för överföringssystemet informerar, genom en motiverad skrivelse, den relevanta tillsynsmyndigheten att begäran om undantag är fullständig (artikel 62.7).

Vid utvärdering av begäran om undantag ska den relevanta tillsynsmyndigheten, innan den beviljar ett undantag på eget initiativ, beakta följande aspekter:

- a) Svårigheterna vad gäller genomförandet av den berörda bestämmelsen eller de berörda bestämmelserna.
- b) Riskerna med och följderna av den berörda bestämmelsen eller de berörda bestämmelserna vad gäller driftsäkerhet.
- c) De åtgärder som vidtagits för att underlätta genomförandet av den berörda bestämmelsen eller de berörda bestämmelserna.
- d) Inverkan av bristande genomförande av den berörda bestämmelsen eller de berörda bestämmelserna vad gäller icke-diskriminering och konkurrens

med andra deltagare på den europeiska marknaden, särskilt vad gäller efterfrågefleksibilitet och förnybara energikällor.

- e) Inverkan på den övergripande ekonomiska effektiviteten och infrastrukturen för smarta nät.
- f) Inverkan på andra planeringsområden och övergripande följder för processen för den europeiska marknadsintegreringen (artikel 62.8).

Den relevanta tillsynsmyndigheten ska utfärda ett motiverat beslut beträffande en begäran om undantag eller ett undantag som beviljats på eget initiativ. Om den relevanta tillsynsmyndigheten beviljar ett undantag ska den ange dess varaktighet. Undantaget får beviljas endast en gång och för en längsta period på två år, utom för undantag i punkt 2 c och 2 d som får beviljas till den 1 januari 2025 (artikel 62.9).

Den relevanta tillsynsmyndigheten ska meddela sitt beslut till den systemansvarige för överföringssystemet, byrån och Europeiska kommissionen. Beslutet ska även offentliggöras på dess webbplats (artikel 62.10).

De relevanta tillsynsmyndigheterna ska föra ett register över alla undantag som de har beviljat eller avslagit och tillhandahålla byrån ett uppdaterat och konsoliderat register minst en gång var sjätte månad, samt lämna en kopia till Entso för el (artikel 62.11).

Registret ska särskilt innehålla

- a) de bestämmelser för vilka undantaget har beviljats eller avslagits,
- b) innehållet i undantaget,
- c) skälen till att bevilja eller avslå undantaget,
- d) följderna av att bevilja undantaget (artikel 62.12).

Ellagen (1997:857)

I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009 ska det anges att beslutet kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen (12 kap. § 1 b).

Ei:s motivering till beslutet

De formella kraven på ansökan och ansökningsprocessen

Ansökan om undantag kom in till Ei mer än sex (6) månader innan kravet om anslutning till MARI i enlighet med artikel 62.4 i förordning 2017/2195. Svenska

kraftnät har hållit offentligt samråd i enlighet med artikel 10.4 i förordning (EU) 2017/2195. Av artikel 62.3 framgår vidare att undantagsprocessen ska vara öppen, icke-diskriminerande, opartisk, väldokumenterad och baserad på en motiverad begäran.

Mot bakgrund av att Svenska kraftnät har hållit ett offentligt samråd, att marknadsaktörerna har fått möjlighet att lämna synpunkter på ansökan, att ansökan innehåller en motiverad redogörelse för varför ett undantag är motiverat samt att ett eventuellt undantag påverkar alla svenska aktörer lika är de formella kraven för undantagsprocessen därmed uppfyllda.

Prövning av förslag till undantag från användning av MARI

Svenska kraftnät har lämnat in ett förslag till undantag från att använda den europeiska plattformen för utbyte av balansenergi från frekvensåterställningsreserver med manuell aktivering (MARI), i enlighet med artikel 62.2 i förordning (EU) 2017/2195 senast till och med den 24 juli 2024. Av regelverket framgår att Ei får medge undantag till den 24 juli 2024 och beakta följande aspekter:

- a) Svårigheterna vad gäller genomförandet av den berörda bestämmelsen eller de berörda bestämmelserna.
- b) Riskerna med och följderna av den berörda bestämmelsen eller de berörda bestämmelserna vad gäller driftsäkerhet.
- c) De åtgärder som vidtagits för att underlätta genomförandet av den berörda bestämmelsen eller de berörda bestämmelserna.
- d) Inverkan av bristande genomförande av den berörda bestämmelsen eller de berörda bestämmelserna vad gäller icke-diskriminering och konkurrens med andra deltagare på den europeiska marknaden, särskilt vad gäller efterfrågefleksibilitet och förnybara energikällor.
- e) Inverkan på den övergripande ekonomiska effektiviteten och infrastrukturen för smarta nät.
- f) Inverkan på andra planeringsområden och övergripande följder för processen för den europeiska marknadsintegreringen (artikel 62.8).

För närvarande pågår en driftsättning av MARI-plattformen. Detta arbete är försenat då den skulle tagits i bruk senast den 24 juli 2022. MARI-plattformen ska tillhandahålla en handelsplats för mFRR balansenergi inom EU. Mot bakgrunden av svårigheten att etablera plattformen framstår det som rimligt att det i nästa steg kan innebära svårigheter för de enskilda systemansvariga att ansluta till

densamma. Svenska kraftnät har översiktligt beskrivet svårigheterna för Svenska kraftnät att ansluta. Av Svenska kraftnäts redogörelse framgår att det finns risker för driftsäkerheten i elsystemet att ansluta till MARI och att det därför inte är driftsmässigt lämpligt att använda MARI för handeln förrän Sverige har övergått till balansavräkning per kvart. Ei delar Svenska kraftnäts bedömningen att en väl fungerande mFRR-marknad är centralt för en säker drift av det svenska elsystemet. Det är ett rimligt antagande att användningen av MARI-plattformen, istället för en manuell nationell eller automatisk nordisk mFRR-plattform för handeln med mFRR balansenergi, åtminstone inledningsvis innebär risker för driftsäkerheten då komplexitet i handeln ökar när en plattform ska användas för hela den inre marknaden inom EU. Ei ser därför inget skäl att ifrågasätta Svenska kraftnäts bedömning att användningen av MARI innebär risker för driftsäkerheten och inte är lämplig för mFRR-handeln förrän kvartssavräkningen är införd i Sverige då kvartssavräkningen kommer att förenkla avräkningen av obalanser och medföra en mer noggrann balansering av det svenska elsystemet.

Sedan tidigare har Svenska kraftnät ansökt och fått ett beslut om undantag från kravet på 15 minuters avräkning beviljat av Ei till och med den 21 maj 2023. Svenska kraftnät beskriver nu i genomförandeplanen i ansökan att den automatiska nordiska mFRR-marknaden, som planeras att tas i drift i oktober–november 2023, är en förutsättning för att på ett driftsäkert sätt kunna genomföra övergången från att balansera överföringssystemet per timme till att balansera per kvart. Ei gör därför tolkningen att Svenska kraftnät nu menar att någon övergång till kvartssavläsning därmed inte är möjlig förrän tidigast oktober–november 2023. Mot bakgrunden av detta finns det tillräckliga skäl att motivera ett undantag från användningen av MARI till oktober–november 2023 på grund av de beskrivna driftmässiga riskerna.

Svenska kraftnät ansöker dock om undantag för en tidsperiod fram till senast den 24 juli 2024. Skälen för att det behövs ytterligare sju månader för att använda MARI efter att de driftmässiga förutsättningarna att ansluta föreligger motiveras i huvudsak med att det skulle innebära en risk att ansluta direkt till den europeiska mFRR-marknaden med helt nya automatiserade processer i och med starten av den nordiska mFRR-marknaden. Ei delar Svenska kraftnäts bedömning att det inte vore lämpligt att genomföra dessa stora förändringar på en och samma gång.

I ansökan beskriver Svenska kraftnät att det inte skulle innebära någon diskriminering eller att det finns några direkt negativa följder på konkurrensen att vänta till den 24 juli 2024 med att ansluta till MARI. Vidare uppger Svenska

kraftnät att de samhällsekonomiska nyttorna uppkommer först när alla EU:s systemansvariga använder MARI och det kommer inte att ske fullt ut förrän den 24 juli 2024. Förslaget innehåller en utvärdering av följderna av det begärda undantaget på angränsande marknader, samt en utvärdering av de eventuella riskerna för integreringen av balansmarknader i hela Europa som orsakats av det begärda undantaget. I Svenska kraftnäts utvärdering argumenteras att förslaget till undantag har liten påverkan på de potentiella samhällsnyttor som kommer av anslutning till MARI före den 24 juli 2024. Ei anser att Svenska kraftnäts utvärdering av dessa effekter, inkluderat inverkan på den övergripande ekonomiska effektiviteten och infrastrukturen för smarta nät, är tillräckligt väl beskrivna givet de osäkerhet som finns med att göra en sådan här analys. Dessutom framstår det som effektivt att de nordiska systemansvariga som kommer att ha en gemensam automatisk nordisk mFRR-marknad övergår vid samma tidpunkt från en nordisk marknad till att istället använda MARI. Om detta inte bedöms möjligt förrän senast den 24 juli 2024 finns det skäl att vänta till dess. Ei anser därför sammantaget att Svenska kraftnät har visat att det finns tillräckliga skäl att medge undantag till senast den 24 juli 2024. Då Svenska kraftnäts ansökan innehåller en tidsplan som anger hur man ska ta itu med och säkerställa genomförandet av de berörda bestämmelserna i denna förordning efter utgången av undantagsperioden kan ansökan om undantag sammantaget beviljas.

Skulle Svenska kraftnät börja använda MARI innan den 24 juli 2024 ska detta undantag upphöra. I så fall uppmanas Svenska kraftnät att i god tid informera marknadsaktörer och andra intressenter om detta genom att publicera information på sin hemsida samt meddela Ei.

Hur man överklagar

Information om hur man överklagar finns i bilaga 3, Så här gör du för att överklaga beslutet.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Ulrika Hesslow. Vid den slutliga handläggningen deltog även chefsjuristen Göran Morén, chefsekonomen Therése

Hindman Persson, avdelningschefen Caroline Törnqvist samt analytikern Tobias Lusth, föredragande.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

Ulrika Hesslow

Tobias Lusth

Beslutet publiceras i e-diariet som nås via Ei:s webbplats.

Bilagor

1. Ansökan om undantag för anslutning till mFRR-plattformen
2. Komplettering till ansökan om undantag för anslutning till mFRR-plattformen
3. Så här gör du för att överklaga beslutet

Skickas till

Affärsverket svenska kraftnät

ACER – Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter